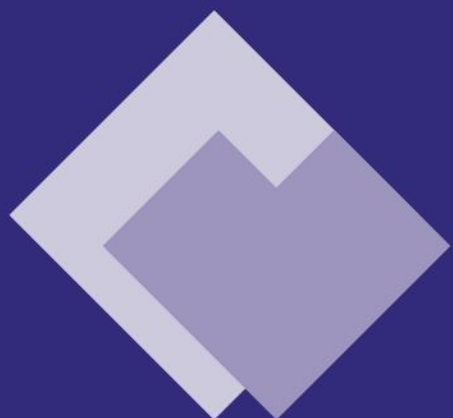

**Tiedolla tuloksiin -
Vaikuttavaa ehkäisevää
päihdetyötä Varsinais-
Suomessa**

Hankesuunnitelma

Sisällys

1.	Hankkeen tausta ja tarkoitus	2
1.1.	Hankkeen tausta	2
1.2.	Hankkeen tarkoitus.....	3
2.	Hankkeen kohderyhmät.....	4
2.1.	Kohderyhmien tavoittaminen.....	4
3.	Hankkeen tavoitteet	5
4.	Hankkeen toiminta	6
4.1.	Toimivat ja selkeät rakenteet	6
4.2.	Tiedolla johtaminen	6
4.3.	Asiantuntijuuden vahvistaminen.....	7
4.4.	Kypsyysanalyysi	7
5.	Odotetut tulokset ja vaikutukset.....	8
6.	Hankkeen arviointi	9
7.	Hankkeen toimintamallien käyttöönotto ja juurruttaminen.....	10
8.	Hankkeen viestintä	11
9.	Eettiset kysymykset	13
10.	Riskienhallintasuunnitelma	15
11.	Hankkeen järjestäytyminen	17
11.1.	Hankkeen hallinnointi	17
11.2.	Hankkeen henkilöstö ja resurssit	17
11.3.	Yhteistyöverkostot	18
12.	Hankkeen talousarvio	19
12.1.	Lisätietoja hankkeen kustannuksista.....	20

1. Hankkeen tausta ja tarkoitus

Tiedolla Tuloksiin – vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä Varsinais-Suomessa on Varhan ja alueen 27 kunnan yhteistyöhanke, jolla tuetaan ja vahvistetaan kuntien hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön (EPT) johtamista sekä hyvinvointialueen ja kuntien välistä tiedonvaihtoa Varsinais-Suomessa. Lisäksi hankkeessa lisätään kuntien tiedolla johtamisen edellytyksiä, selkeytetään ept:n johtamis- ja koordinaatorakenteita sekä vahvistetaan hyte- ja ept-toimijoiden asiantuntijuutta EUPC-koulutuksen avulla.

Hanketta rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö terveyden edistämisen määrärahasta. Hankkeen toiminta-aika on 1.3.2026 – 31.10.2028. Hankkeen rahoitus ja resurssit tulevat Varhalle, mutta hankkeen työ kohdistuu kuntiin.

Hankkeessa ovat mukana kaikki Varsinais-Suomen 27 kuntaa: Aura, Kaarina, Kemiönsaari, Koski Tl, Kustavi, Laitila, Lieto, Loimaa, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Oripää, Paimio, Parainen, Pyhäranta, Pöytyä, Raisio, Rusko, Salo, Sauvo, Somero, Taivassalo, Turku, Uusikaupunki ja Vehmaa. Kunnat ovat sitoutuneet hankevalmistelussa yhteistyöhön aiesopimuksin ja/tai viranhaltijapäätöksellä. Hankkeen käynnistyessä Varha solmii kuntien kanssa yhteistyösopimukset.

1.1. Hankkeen tausta

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (Varha) on tunnistettu tarve laajamittaiselle tiedolla johtamisen kehittämiselle. Aihe on noussut esille eritoten ept:n kentällä, jossa alueen kunnilla ilmenee puutteita saatavilla olevassa tiedossa ja johtamisrakenteissa. Johtamisrakenteiden määrittäminen ja selkeyttäminen kuntaorganisaatiossa on ept:n tiedolla johtamisen ja vaikuttavuuden perusta.

Varsinais-Suomen kunnat toteuttivat alkuvuodesta 2025 ehkäisevän päihdetyön johtamisen kypsyysanalyysin, jonka tuloksena yli kaksi kolmasosaa kunnista arvioi ept-johtamisen tason alkavaksi tai kehittyväksi. Samalla selvitettiin kuntien lakisääteisiä ja suositeltuja koordinaatorakenteita: ept-toimielin oli nimeämättä 20 % kunnista, toimeenpaneva ryhmä puuttui 40 % kunnista ja työtä ohjaava suunnitelma 44 % kunnista.

Alueen 27 kuntaa ovat keskenään hyvin eri vaiheissa ept-johtamisessa. Erityisesti haasteita on pienissä kunnissa, joissa resurssit ovat pienet ja kunnan oma tietopohja kapea. Pienimmillä kunnilla ei ole käytössä esim. kouluterveyskyselyn kuntakohtaisia tuloksia. Lähes kaikissa kunnissa on tietopuutetta työikäisten ja ikääntyneiden päihdetilanteesta.

Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet on johdettu kunnissa esiintyvistä kehitystarpeista, jotka on tunnistettu ept-kypsyysanalyysin ja hankkeen yhteissuunnittelun yhteydessä. Kypsyysanalyysin perusteella alueella eniten kehitettävää on ept:n tiedolla johtamisessa, tavoitteiden täsmällisyydessä ja mitattavuudessa, eriarvoisuuden huomioimisessa sekä osallisuuden toteutumisessa toimintaa ohjaavan suunnitelman laadinnassa. Keskimääräistä parempia tuloksia kypsyysanalyysissä saivat kuitenkin ne kunnat (Paimio-Sauvo ja Mynämäki-Masku-Nousiainen), joilla on vakiintunutta yhteistyötä, esim. yhteinen ept-työryhmä ja -suunnitelma.

Kehittämällä hyvinvointialueen yhteistyötä kuntien kanssa, kuntayhteistyötä ja kuntien keskinäistä vertaiskehittämistä sekä kuntaorganisaatioiden ept-rakennetta, voidaan edistää alueen kuntien ept:n johtamista, vaikuttavuutta, arviointia ja jatkuvuutta. Kunnat tarvitsevat hyvinvointialueen osaamista ja tukea ept:n tiedolla johtamiseen, jotta päihteisiin liittyviin yksilöllisiin ja yhteiskunnallisiin haasteisiin voidaan puuttua tehokkaasti: osataan seurata oikeita tietoja, osataan tulkita ne oikein ja valita aidosti vaikuttavat toimenpiteet. Rakenteiden olemassaoloa ja tiedon saavutettavuutta voidaan pitää edellytyksenä sille, että hyvinvointialue voi myöhemmin tukea kuntien ept:n sisällöllisiä teemoja.

1.2. Hankkeen tarkoitus

Hankkeessa kootaan ja jaetaan hyvinvointi- ja päihdetilannetietoa kuntien ept-johtamisen tueksi, jalkaudutaan kuntiin vuoropuhelun ja tuen lisäämiseksi sekä tuetaan kuntien välistä yhteistyötä ja yhteiskehittämistä. Hankkeessa kuvataan kunnan ept-johtamisen toimintamalli, joka selkeyttää eri toimijoiden rooleja ja vastuita. Lisäksi hankkeessa mallinnetaan, miten hyvinvointialue pystyy jakamaan tietoa ehkäisevän päihdetyön johtamisen tueksi.

Alueellisen ja kuntakohtaisen tiedon ja tilannekuvan avulla hanke tukee kuntia ept:n tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittämisessä. Tietoon perustuvien tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta pystytään kohdentamaan työtä riskiryhmiin ja eriarvoisuuden vähentämiseen. Kehittämistyöhön osallistetaan myös alueen järjestöt ja asukkaat. Yhteiskehittämisellä ja hankkeen aikaisella koulutuksella lisätään keskeisten hyte- ja ept-toimijoiden tietojohdamisen ja vaikuttavuuden asiantuntijuutta sekä eri sidosryhmien osallisuutta.

Hankkeen lopputuloksena laadittu toimintamalli juurrutetaan osaksi kuntien hyvinvointikertomustyötä. Mallia voidaan hankkeen jälkeen hyödyntää muiden hyvinvointijohtamisen osa-alueiden tiedolla johtamisen edistämiseksi myös kansallisesti.

Hankkeen kehittämistyö kiinnittyy keskeisesti kunnissa tehtävään hyvinvointityöhön ja -johtamiseen. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) määrittelee ehkäisevän päihdetyön tehtävät kunnissa, edellyttää kuntia nimeämään ept:tä johtavan toimielimen ja toteuttamaan työtä monialaisesti laajassa yhteistyössä. Ept:n avulla pyritään vahvistamaan päihteiden käyttöön sekä rahapelaamiseen liittyviä suojaavia tekijöitä ja vähentämään riskitekijöiden vaikutusta, lisäämään niihin liittyvää tietoisuutta sekä ehkäisemään ja vähentämään niistä aiheutuvia haittoja (Markkula ym. 2022). Hankkeella tuetaan kuntien lakisääteisten tehtävien täyttymistä ja tiedolla johtamisen edellytyksiä vahvistamalla ja kehittämällä kuntien omia ept:n johtamisrakenteita, monialaisuutta ja tietopohjaa sekä kuntien välistä yhteistyötä.

Hanke edistää kuntien valmiuksia jatkaa ja ylläpitää laadukasta ja vaikuttavaa ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamista ja koordinaatiota myös hankkeen päätyttyä. Hankkeessa kehitetty malli ja sen käytännöt juurrutetaan osaksi kuntien ehkäisevän päihdetyön toimeenpanoa sekä integroidaan osaksi niiden hyvinvointikertomustyötä.

2. Hankkeen kohderyhmät

Kohderymänä ovat Varsinais-Suomen 27 kunnan ept-toimijat. Ept-johtamisen keskeisiä kuntatoimijoita ovat ept-koordinaattorit ja -yhdyshenkilöt, hyvinvointijohtajat ja -koordinaattorit, muu kuntajohto ja poliittiset päättäjät. Hankkeen koulutusta kohdennetaan myös muille ept:tä toteuttaville ammattilaisille. Osallistavan tiedonkeruun kautta tavoitetaan kuntien asukkaita.

Ept-yhdyshenkilöitä ja/tai hyte-koordinaattoreita alueella on yhteensä 46 henkilöä. Kuntakohtaisiin tapaamisiin ja ept-kypsyysanalyysin toteuttamiseen osallistuvat lisäksi kunnan ept:tä toimeenpanevien työryhmien jäsenet (yhteensä arviolta 180 henkilöä). Nämä kohderyhmät hanke tavoittaa kokonaisuudessaan.

Keskeiset yhteistyöfooromit hankkeen aikana ovat alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 väliarviointi sekä toimintakauden 2030–2033 valmistelu.

2.1. Kohderyhmien tavoittaminen

Kohderyhmät tavoitetaan kuntakohtaisissa, seudullisissa ja koko alueen tapaamisissa, työpajoissa sekä ept-kypsyysanalyysin tekemisen yhteydessä, ja lisäksi säännöllisissä yhdyspintaverkostojen tapaamisissa. Kuntajohto tavoitetaan Varhan kuntajohtajakokouksissa ja hyte-neuvotteluissa. Poliittiset päättäjät tavoitetaan lisäksi käsittelyyn vietävien esitysten ja päätösten kautta. Hanketyöntekijät voivat myös jalkautua yksittäisiin johtoryhmä- ja lautakuntakokouksiin.

Kuntien hyvinvointijohto ja poliittiset päättäjät tavoitetaan viestinnän, yhdyspintaverkostojen ja päätöksentekoon vietävien päihdetilanne- ja hyvinvointisuunnitelmaesitysten kautta. Kuntajohtajat (27) tavoitetaan kokonaisuudessaan, ept-toimielimien esim. hyvinvointilautakunnan jäsenet arviolta 10–15 kunnassa.

Hankkeen koulutuksiin arvioidaan osallistuvan vähintään 200 henkilöä, arviolta 5-30 % kuntien ehkäisevää päihdetyötä toteuttavista ammattilaisista.

Osallistavan tiedonkeruun kautta tavoitetaan todennäköisesti noin 10.000 asukasta, mikä on 2 % Varsinais-Suomen asukkaista. Vertailukohtana pidetään vuonna 2023 toteutettua Varsinais-Suomen päihdetilannekyselyä, johon vastasi 8500 asukasta.

3. Hankkeen tavoitteet

Hankkeessa tuetaan ja vahvistetaan kuntien hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön (EPT) johtamista sekä hyvinvointialueen ja kuntien välistä tiedonvaihtoa Varsinais-Suomessa.

Hankkeessa lisätään kuntien tiedolla johtamisen edellytyksiä, selkeytetään ept:n johtamis- ja koordinaatorakenteita sekä vahvistetaan hyte- ja ept-toimijoiden asiantuntijuutta EUPC-koulutuksen avulla.

Tavoitteet ja osatavoitteet

1. **Kaikilla Varsinais-Suomen kunnilla on toimivat ja selkeät rakenteet ehkäisevän päihdetyön johtamiseksi ja toteuttamiseksi hankkeen päättyessä.**

- 1.1. Kaikissa alueen kunnissa on olemassa lakisääteiset ja suositellut johtamis- ja koordinaatorakenteet
- 1.2. Kunnilla on käytössä toimintamalli, joka selkeyttää johtamis- ja koordinaatorakenteiden yhteentoimivuutta, vastuita ja aikatauluja
- 1.3. Kunnat toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä monialaisesti lakisääteiset yhteistyökumppanit huomioiden.

2. **Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevää päihdetyötä johdetaan tiedolla.**

- 2.1 Kunnilla on käytössä päivittyvä tilannekuva.
- 2.2 Alueella hyödynnetään asukkaita ja asiakkaita osallistavia tiedonkeruutapoja
- 2.3 Kunnat ovat määritelleet ehkäisevään päihdetyön tietoon perustuvat tavoitteet, mittarit ja seurannan.

3. **Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevän päihdetyön toimijoiden asiantuntijuus vahvistuu.**

- 3.1 Kuntien ept-toimijoilla on asiantuntemusta ja yhteinen ymmärrys ehkäisevän päihdetyön käsitteistä, tietopohjasta ja vaikuttavista menetelmistä.

Hankkeen tavoitteet, toiminta, tulokset, vaikutukset ja mittarit on esitetty tämän hankesuunnitelman liitteenä olevassa läpiviennin kuvauksessa.

4. Hankkeen toiminta

4.1. Toimivat ja selkeät rakenteet

Kuntien rakenteiden ja ept-johtamisen tukemiseksi hanketyöntekijät jalkautuvat kuntiin lähtötila-arviointoja ja kehittämistapaamisia varten. Kuntakohtainen ”kehityskeskustelu”, tilannekatsaus ja tuki järjestetään vuosittain (2026–2028) kaikissa alueen 27 kunnassa. Kuntakohtaiset tavoitteet ja suunnitelma täsmentyvät ensimmäisten kehityskeskustelujen jälkeen. Kuntia tuetaan kuntakohtaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä sekä rakenteiden ja tiedolla johtamisen vahvistamisessa. Kaikki alueen 27 kuntaa pyritään tapaamaan kasvokkain 2 kertaa ja etänä vähintään kerran.

Eryteisesti Vakka-Suomen ja Loimaan seutukuntien alueilla on useita pieniä kuntia, joissa ept-rakenteet ovat heikot ja tietopuutteet suuria. Näiden kuntien yhteistyön ja verkostoitumisen lisäämiseksi hanketyöntekijät järjestävät seutukunnittaisia ja useamman kunnan yhteisiä tapaamisia hankkeen aikana. Kuntien välisen yhteistyön, esim. yhteisen työryhmän muodostamiseksi järjestetään 1-3 työpajaa 5-6 seutukunnalla 2027-2028. Eryteisesti pienempien kuntien viranomais- ja elinkeinoyhteistyön laajentamiseksi järjestetään yhteistyötapaamiset 2028.

Ehkäisevän päihdetyön johtamisen toimintamallin kuvaamiseksi kootaan kuntien edustajista ja tarvittavista muista asiantuntijoista työryhmiä A, jonka tehtävänä on kuvata ept-johtamisen prosessikuvaus ja vuosikello (Ns. Governance Canvas). Toimintamalli selkeyttää ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamis- ja koordinaatorakenteiden yhteentoimivuutta ja vastuita. Toimintamallissa huomioidaan vuosi- ja valtuustokausittaiset ept-toimenpiteet osana kunnan strategista johtamista, talousarviota ja hyvinvointisuunnitelmatyötä. Toimintamallin kuvaamiseksi järjestetään 4-5 työpajataapaamista 2027-2028.

Kaikkien kuntien yhteiset tapaamiset ja vertaiskehittäminen toteutuvat osana Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkoston toimintaa siten, että ept-teemaisia tapaamisia on noin 6 kertaa vuodessa hankkeen ajan. Puolet tapaamisista on koko päivän kehittämispäiviä lähitapaamisina, puolet lyhyempiä etätapaamisia.

Rakenteiden ja johtamisen kehittymistä arvioidaan ehkäisevän päihdetyön kypsyysanalyysin avulla. Lisäksi mittarina käytetään THL:n vuonna 2027 toteuttamaa kuntakyselyä ja vastaavaa omaa kyselyä.

4.2. Tiedolla johtaminen

Hankkeen käynnistyessä selvitetään ja benchmarkataan muiden hyvinvointialueiden olemassaolevat hyvät käytännöt ept-tiedolla johtamisessa. Hankkeeseen palkattava tiedolla johtamisen asiantuntija kokoaa tietoa ja tilannekuvaa eri tietolähteistä (tilasto- ja rekisteritieto, potilas- ja asiakastieto, maakunnan avoin data, järjestötieto, sosiaalinen raportointi, asukastieto) 2026 ja toteuttaa PowerBi-pohjaisen tietoportaalnin, jolla tietoa jaetaan kuntien käyttöön.

Eryteisesti pienten kuntien osalta kuntakohtaisen tiedon löytäminen on ollut haastavaa. Tietoa pyritään keräämään hankkeessa erilaisten asukkaita osallistavien tiedonkeruumenetelmien avulla. Menetelminä hyödynnetään päihdetilannekyselyä, joka on jo vakiintunut ehkäisevän päihdetyön käytäntö asukastiedon keräämiseksi. Lisäksi hankkeessa kokeillaan ja pilotoidaan tiedonkeruuta esim. erilaisten kyselyjen, asukasfoorumien, järjestöyhteistyön, nuorten osallistamisen, kokemus-asiantuntijoiden kuulemisen avulla. Tähän suunnitteluun kootaan kuntien edustajista työryhmiä B (Osallisuus-työryhmiä). Asukas- ja

kokemustiedon keruuta pilotoidaan osassa kuntia 2027, ja toimivat käytännöt otetaan käyttöön laajemmin 2028.

Tiedolla johtamisen toimintamallin kuvaamiseksi, asiakas- ja kokemustiedon keräämiseksi ja seurantamittarien määrittämiseksi kuntien edustajista ja muista (esim. Varhan ja järjestöjen) asiantuntijoista muodostetaan kolme työnyrkkiä (A, B, C). Työnyrkkit työskentelevät vaihteittain hanketyöntekijöiden johdolla erillisissä kehittämistyöpajoissa (esim. 5 kpl 2 tunnin lähitapaamisia 3 kuukauden aikana).

Työnyrkkien työskentely aikataulutetaan kuntakohtaisten ja kuntien yhteisten tapaamisten lomaan erillisinä kehittämisprosesseina siten, etteivät tapaamiset kuormita liikaa kuntien edustajia.

Hanketyöntekijät tukevat kuntia tunnistamaan ehkäisevän päihdetyön tavoitteet, mittarit ja seurantaindikaattorit, jotka perustuvat hankkeen keräämään ja jakamaan tietoon. Kuntien edustajista kootaan työnyrkki C (mittari-työnyrkki) määrittelemään alueen yhteiset mittarit ja indikaattorit 2026-2027.

Hanke tuottaa sisältöä myös Varsinais-Suomen alueellisen hyvinvointisuunnitelman väliarviointiin. Väliarviointi toteutetaan Varhan, alueen kuntien ja järjestöjen työpajatyöskentelyinä.

Tiedolla johtamisen kehittymistä arvioidaan kypsyysanalyysin avulla sekä tietopohjan laajenemista koskevan itsearviointin avulla.

4.3. Asiantuntijuuden vahvistaminen

Hanke tarjoaa alueen kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöille ja koordinaattoreille eurooppalainen ehkäisevän päihdetyön tietopohja -koulutuskokonaisuuden EUPC (EUDA/EHYT ry). Syksyllä 2026 hanke järjestää yhteistyössä EHYT ry:n kanssa 2-päiväisen *Eurooppalainen ehkäisevän päihdetyön tietoperusta* -koulutuksen kuntien ept-yhdyshenkilöille. Koulutuksen tavoitteena on antaa vankka yleiskuva ehkäisevän päihdetyön tietopohjasta ja vaikuttavista menetelmistä. Koulutus luo valmiuksia tehdä tietoon pohjaavia päätöksiä sekä kohdentaa resursseja vaikuttaviin toimiin.

Vuosina 2027–2028 hanke järjestää kuntien ehkäisevää päihdetyötä toimeenpanevien työryhmien ja ept:tä johtavien toimielimien edustajille vastaavansisältöisiä koulutuksia tai esim. *Monialainen ehkäisevä päihdetyö kunnassa – tiedosta käytäntöön* -työpajoja (EHYT ry:ltä hankittavat työpajat).

Koulutukset ja työpajat ovat osa Euroopan unionin huumevirasto EUDA:n hallinnoimaa European Prevention Curriculum (EUPC) -koulutuskokonaisuutta. EUDA myöntää todistuksen kurssin suorittamisesta. Hankkeen arviointimittarina on suoritettujen koulutusten määrä sekä itsearviointi koulutuksen hyödyllisyydestä.

4.4. Kypsyysanalyysi

Hankkeessa hyödynnetään ehkäisevän päihdetyön johtamisen kypsyysanalyysiä arviointi- ja kehittämismenetelmänä. Kypsyysanalyysi on kunnan ehkäisevän päihdetyön johtamisen itsearviointityökalu, joka perustuu Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamisen hankkeessa kehitettyyn toimintamalliin (Harju-Kivinen 2021). Analyysi auttaa kuntia jäsentämään ja arvioimaan ehkäisevän päihdetyönsä tilannetta, rakennetta ja johtamista sekä tunnistamaan toimintansa vahvuudet ja kehittämistarpeet.

Kypsyysanalyysi on toteutettu Varsinais-Suomessa ensimmäistä kertaa helmi-maaliskuussa 2025. Hankkeessa analyysiä käytetään pitkittäisasetelmassa, jolloin kunnan ja hyvinvointialueen on mahdollista seurata ehkäisevän päihdetyön johtamisessa tapahtuvaa muutosta. Kypsyysanalyysi toteutetaan hankkeen aikana vuosittain: hankkeen käynnistyessä 2026, väliarviointina 2027 ja hankkeen päätösvaiheessa 2028.

5. Odotetut tulokset ja vaikutukset

Hankkeen toiminnan keskeiset odotetut tulokset ovat:

- Kaikissa Varsinais-Suomen kunnissa on määritetty EPT-rakenteet (EPT-työtä johtava lakisääteinen toimielin, toimeenpaneva työryhmä, ohjaava suunnitelma ja yhdyshenkilö).
- Kaikilla kunnilla on joko oma tai useamman kunnan yhteinen ept-työryhmä, jossa on edustajat kunnan eri sektoreilta, seurakunnista, järjestöistä ja muista paikallisista yhteistyötahoista. Kaikilla kunnilla on yhteys poliisiin ja muihin valvontaviranomaisiin sekä ja elinkeinotoimijoihin joko seutukunnallisen tai maakunnallisen työryhmän kautta.
- Ehkäisevää päihdetyötä johtavan toimielimen ja toimeenpanevan työryhmän roolit, tehtävät ja niiden yhteensovittaminen kunnissa on selkeytynyt.
- Ehkäisevän päihdetyön johtaminen pohjautuu tietoon. Käytössä on alueellinen tilannekuva ja kuntaprofiilit 27 kunnasta sekä nettipohjainen tietoportaaali, jonka kautta kunnat ja muut toimijat saavat valmiit kuntakohtaiset ja alueelliset raportit käyttöönsä.
- Kuntien EPT:n tavoitteet perustuvat kuntakohtaiseen tietoon ja tarpeisiin, ja ovat kohdennettuja, ajoitettuja, täsmällisiä, saavutettavissa ja mitattavissa olevia. Kunnat ovat laatineet ept-suunnitelmat ja arviointisuunnitelmat.
- Alueella on tunnistettu toimivat tavat kerätä asukas- ja kokemustietoa paikallisesti ja alueellisesti.
- Keskeisillä ehkäisevää päihdetyötä koordinoivilla ja toteuttavilla ammattilaisilla on yhteinen ja selkeä käsitys EPT:n tarkoituksesta, käsitteistä, tavoitteista ja toimintatavoista sekä ymmärrys EPT:n vaikuttavista menetelmistä. Koulutus luo valmiuksia tehdä tietoon pohjaavia päätöksiä sekä kohdentaa resursseja vaikuttaviin toimiin.

Hankkeen aikaansaamia pidemmän ajan vaikutuksia ovat:

- Kunnissa on määritetty ehkäisevän päihdetyön johtamisrakenteet ja ept:n koordinointi on selkeää. Toimintaa ohjaa tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus. Kunnissa on laadittu kirjallinen EPT-työtä ohjaava suunnitelma. Ehkäisevän päihdetyön painoarvo kuntien strategisessa johtamisessa kasvaa
- Tietoa ja tilannekuvaa hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmatyössä ja ept tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittämisessä. Ept:tä lähestytään kunnassa HiAP –strategian mukaisesti ja se nähdään eri hallintoalojen yhteiseksi toiminnaksi. EPT kohdentuu oikeisiin kohderyhmiin ja ilmiöihin; Väestön hyvinvointi lisääntyy ja eriarvoisuus vähenee
- Asukkaiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden osallisuus ehkäisevässä päihdetyössä lisääntyy. Asukas- ja kokemustietoa hyödynnetään kuntien EPT-suunnitelmissa ja alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2026-2029 väliarvioinnissa.
- Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtaminen toteutuu osana kuntakohtaisten ja alueellisen hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoa.
- Ammatillinen osaaminen, vaikuttavien menetelmien tuntemus ja kyky soveltaa niitä paikallisiin tarpeisiin on lisääntynyt. Päätöksenteossa hyödynnetään kunnasta löytyvää EPT-osaamista. Vaikuttavien ept-toimintojen ja menetelmien hyödyntäminen lisääntyy kunnissa.

6. Hankkeen arviointi

Hankkeen tuloksellisuutta ja vaikutuksia arvioidaan ensisijaisesti ehkäisevän päihdetyön johtamisen kypsyysanalyysillä. Alueen ensimmäinen kypsyysanalyysi on toteutettu alkuvuodesta 2025. Kypsyysanalyysi toteutetaan uudelleen hankkeen alussa 2026. Jotta hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksia voidaan arvioida, toteutetaan kypsyysanalyysi väliarviointina 2027 ja loppuarviointina hankkeen päätösvaiheessa 2028. Kuntien yhdyspintaverkostossa on sovittu, että kypsyysanalyysi toteutetaan Varhan koordinoimana kolmen vuoden välein, mikä mahdollistaa arvioinnin ja kehittämisen jatkamisen myös hankkeen päätyttyä. Kuntien tavoitteenasettelua ja toimenpiteiden toteutumista seurataan kypsyysanalyysin lisäksi osana kuntien hyvinvointikertomustyötä.

Ehkäisevän päihdetyön rakenteiden toteutumista seurataan THL:n kuntakyselyllä (2027) sekä Varhan vastaavanlaisella kyselyllä hankkeen loppupuolella (2028). Rakenteiden toteutumista ja muutosta voidaan seurata vertaamalla saatuja tuloksia aikaisempiin vuosiin. Seurattavat rakenteet ovat kunnissa määritetyt ept-työtä johtava lakisääteinen toimielin, toimeenpaneva työryhmä, ohjaava suunnitelma ja ept-yhdyshenkilö. Hankkeen päätyttyä rakenteita arvioidaan vuosittain Varhan Mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkostossa.

Yksittäisten kuntien ept-johtamisen ja rakenteiden arviointia toteutetaan osana hankkeen kuntakohtaisia kehityskeskusteluita. Kuntakohtaisia tapaamisia ja seutukunnittaisia tapaamisia on mahdollista jatkaa hankkeen jälkeen osana Varhan yhdyspintaverkostoja.

Hankkeen järjestämistä koulutuksista kerätään palautetietoa. Lisäksi seurantamittarina on suoritettujen EUPC-koulutusten määrää (Eurooppalainen ehkäisevän päihdetyön tietoperusta -koulutus). Euroopan huumevirasto EUDA myöntää todistuksen kurssin suorittamisesta.

Vuosina 2027 ja 2028 hanke toteuttaa palautekyselyn kuntien ept- ja hyte-johdolle, jotta voidaan kartoittaa ja arvioida hankkeen luoman toimintamallin ja tietoportaalien hyödyllisyyttä ja käytettävyyttä.

Varhan Mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkostossa on vuosittain kerätty palautetta Varhan tuesta kunnille sekä kartoitettu toiveita yhdyspintaverkoston toiminnalle. Hankkeen tuloksista ja vaikutuksista saadaan seurantatietoa myös näiden kyselyiden avulla.

7. Hankkeen toimintamallien käyttöönotto ja juurruttaminen

Hankkeen kehittämä tietoportaaali ja ehkäisevän päihdetyön johtamisen toimintamalli otetaan käyttöön kuntien ept:ssä hankkeen aikana ja ne jäävät osaksi Varhan ja kuntien pysyvää toimintaa. Tietoportaalin sisältöjä voidaan hankkeen aikana ja jälkeen laajentaa kattamaan myös muita hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sisältöjä siten, että raportointi tukee alueellista hyvinvointikertomusprosessia. Keskeisessä roolissa tiedolla johtamisen mahdollistamisessa ovat Varhan hyte- ja tietojohdamisen palvelut, jotka ovat mukana hankkeen ohjausryhmässä. Hankkeen projektipäällikkö rekrytoidaan mahdollisesti sisäisesti siten, että hänen työnsä jatkuu myös hankkeen jälkeen Varhan hyte-palveluissa.

Hankkeen tulosten juurruttaminen ja edelleenkehittäminen jatkuu hankkeen jälkeen osana Varhan ja kuntien yhteistä Varsinais-Suomen Mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkoston työskentelyä, hyte-koordinaattoriverkoston työskentelyä sekä kuntajohtajakokouksia ja kuntaneuvotteluita.

Ept-kypsyysanalyysi toteutetaan alueella säännöllisesti hankkeen jälkeen osana em. yhdyspintaverkoston työskentelyä. Kypsyysanalyysin avulla voidaan arvioida uusien toimintatapojen ja rakenteiden pysyvyyttä pitkittäisasetelmassa. Ept-kypsyysanalyysin alueellinen toteuttaminen on samalla osoitus kunnille siitä, että Varsinais-Suomen hyvinvointialue on omalla toiminnallaan sitoutunut ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamisen edistämiseen ja kuntien tukemiseen jatkossakin.

Juuruttamista edistävät kuntien ept-rakenteet, jotka tukevat ehkäisevän päihdetyön systemaattista toteutumista ja luovat siten toiminnalle jatkuvuutta. Kun kuntien ehkäisevä päihdetyö perustuu laaja-alaiseen, koordinoituun yhteistyöhön, toimeenpano ja kehittäminen ei jää vain yksittäisten henkilöiden vastuulle. Kuntien välinen yhteistyö ja yhteiset rakenteet lisäävät erityisesti pienten kuntien osalta jatkuvuutta ja suunnitelmallisuutta.

Juuruttaminen edellyttää myös kuntaorganisaation johdon sitoutumista: Hankkeen toteuttamalla viestinnällä ja yhteistyöllä mm. kuntajohtajaverkoston kanssa pyritään siihen, että johto näkee ehkäisevään päihdetyön investoinnin jatkossa tärkeäksi ja kuntaa kehittäväksi.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällyttäminen osaksi kuntien hyvinvointikertomustyötä lisää sitoutumista tulevaisuudessa. Osa alueen kunnista on ilmaissut vuoden 2025 ept-kypsyysanalyysin yhteydessä, että ehkäisevään päihdetyöhön aiotaan kiinnittää enemmän huomiota jo valmisteilla olevissa hyvinvointisuunnitelmissa (2026–2029). Hankkeen kehittämistyötä hyödynnetään kuntien ja alueellisen hyvinvointisuunnitelman väliarvioinnissa 2027. Hankkeen tulokset tähtäävät vuosien 2030–2033 hyvinvointisuunnitelmatyöhön.

Hankkeen aikana muodostettu alueellinen ja kunnallinen tietoperusta ja asiantuntemuksen lisääntyminen tukevat jatkossakin kunnassa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä ja sen vaikuttavuutta. Juurruttamisen kannalta keskeistä on, että kunnat omaksuvat tiedolla johtamisen osaksi säännönmukaista toimintaansa, eikä sitä nähdä vain irrallisena hanketoimena.

8. Hankkeen viestintä

Hankkeen viestinnän tavoitteena on varmistaa hankkeen näkyvyys ja tunnettavuus sekä vahvistaa kuntien ymmärrystä ept- ja hyte-johtamisen merkityksestä. Viestinnän avulla sitoutetaan kohderyhmät mukaan hankkeen toimenpiteisiin ja levitetään hyviä käytänteitä, tuetaan muutoksen johtamista ja juurrutetaan kehitetyt toimintamallit osaksi kuntien rakenteita.

Hankkeen viestinnästä vastaa projektipäällikkö. Viestintämateriaalin tuottamisessa käytetään Varhan hankeviestinnän resurssia ja tarvittaessa ostopalveluna hankittavaa viestintä- tai mainostoimistoa ja painatuspalveluita. Hankinnassa hyödynnetään Varhan hankintapaikkoja. Hankkeen viestinnässä otetaan huomioon alueen kaksikielisyys (käännöspalvelut). Hankkeen alussa laaditaan yksityiskohtaisempi viestintäsuunnitelma (esim. viestinnän vuosikello), jossa määritetään myös viestinnän toteutumisen seuranta ja arviointi. Hankkeen aikana viestintää toteutetaan aktiivisesti ja hanke viestii toiminnastaan mahdollisimman läpinäkyvästi ja monipuolisesti eri kohderyhmille.

Hankkeen pääviestejä ovat:

- Ehkäisevä päihdetyö on investointi kuntalaisten hyvinvointiin.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on koko kunnan yhteinen asia.
- Tiedolla johtaminen ja yhteistyö tekevät ehkäisevästä työstä vaikuttavaa.
- Tiedolla tuloksiin -hanke tuo käytännön tukea ja ratkaisuja kuntien tarpeisiin.

Hankkeen viestinnän kohderyhmät ja tavoitteet:

1. Kuntien johto ja luottamushenkilöt: Viestinnällä vahvistetaan strategista sitoutumista sekä ehkäisevän työn arvoja ja niiden näkyvyyttä kunnan hyte- ja strategiatyössä.
2. Kuntien ept- ja hyte-koordinaattorit ja -työryhmät: Lisätään toiminnallista tukea sekä jaetaan tietoa ja ept:n työkaluja/metodeja.
3. Järjestöt ja muut yhteistyökumppanit: Rakennetaan verkostoja ja edistetään laaja-alaista yhteistyötä.
4. Valtakunnalliset toimijat (esim. THL, muut hyvinvointialueet ja kunnat): Vaikuttavan ehkäisevän työn vahvistaminen ja hankkeessa saavutettujen menetelmien ja tuloksien levittäminen.
5. Kuntalaiset (välillisesti): Tietoisuuden lisääminen ehkäisevän työn merkityksestä sekä kunnan ja Varhan tarjoamista palveluista.

Hankkeen sisäisen viestinnän keinot ja kanavat ovat:

- Kuntien yhdyshenkilöt hankkeessa
- Kuntien ept-työryhmien jäsenistä koostuva verkosto
- Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkosto ja Hyte-koordinaattoriverkosto
- Kuntajohtajakokoukset ja kuntaneuvottelut
- Kuntakohtaiset tapaamiset
- Hankkeen työpajat ja alueelliset verkostotapaamiset
- Hankkeen Teams-työtila
- Sähköposti ja sisäiset uutiskirjeet

Hankkeen ulkoisen viestinnän keinot ja kanavat ovat:

- Väliraportit ja loppuraportti

- Varha.fi-sivusto
- Sosiaalinen media: LinkedIn, Varha-sometilit ja VarhaHyte-sometilit
- Lehdistötiedotteet, blogikirjoitukset ja asiantuntija-artikkelit
- Infograafit
- Hankkeen toiminta, tuotokset ja tulokset kuvataan Innokylään

9. Eettiset kysymykset

Hankkeen toteutuksessa noudatetaan vahvaa eettistä harkintaa, sillä ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kysymykset koskettavat usein haavoittuvassa asemassa olevia väestöryhmiä, ihmisten arkea ja itsenäisyyttä sekä kuntaorganisaation arvolähtöistä johtamista. Hanke sitoutuu kaikessa toiminnassaan seuraaviin eettisiin periaatteisiin:

1. Tasa-arvo ja eriarvoisuuden kaventaminen

Hanke pyrkii ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keinoin kaventamaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja sekä estämään alueellisten ja rakenteellisten erojen kasvua kunnissa. Kunnissa esiintyy eroja ehkäisevän päihdetyön rakenteissa, resursseissa ja väestön hyvinvoinnissa, ja erityisesti sosioekonominen asema, koulutustaso, asuinalue ja etninen tausta vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin ylläpitää terveyttä ja saada tarvitsemaansa tukea. Hanke tukee kuntia kehittämään toimintatapoja, jotka edistävät yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä vastaavat kansallisiin terveyserojen kaventamisen tavoitteisiin.

2. Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Hankkeen tavoitteena on kerätä asukastietoa tiedolla johtamisen pohjaksi. Kaikilla kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja osallistua tähän kehittämistyöhön. Hankkeen kaikissa toimenpiteissä huomioidaan väestöryhmien moninaisuus – mukaan lukien nuoret, ikäihmiset, maahanmuuttajataustaiset henkilöt, uskonnolliset ryhmät, seksuaalivähemmistöt sekä vammaiset, ja heidän vaikuttamismahdollisuutensa. Viestintä ja osallistamistavat muotoillaan saavutettaviksi ja ymmärrettäviksi, ja kuntien asiantuntijoita tuetaan osallistamisen kehittämisessä. Hankkeessa varmistetaan, että kaikki siihen liittyvät toimenpiteet ovat yhdenvertaisuutta tukevia ja kaikkien saavutettavissa, riippumatta esimerkiksi yksilön sosiodemografisesta tai –ekonomisesta taustasta tai asemoitumisesta.

3. Stigmatisoinnin ehkäiseminen

Päihteisiin ja hyvinvointiongelmiiin liittyy usein kielteisiä asenteita. Hanke edistää kunnioittavaa ja leimaamatonta kielenkäyttöä sekä tukee viestintää, joka vahvistaa ihmisarvoa ja osallisuutta. Työssä painotetaan voimavaralähtöisyyttä, ennaltaehkäisyä ja ratkaisukeskeisyyttä. Hankkeen viestinnällä edistetään tiedon ja ymmärryksen kehitystä siten, että päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvat ongelmat nähdään kokonaisvaltaisesti sosiaalisten, psykologisten ja biologisten tekijöiden kautta, ilman yksilön syyllistämistä tai leimaamista.

4. Tietosuoja ja luottamuksellisuus

Hanke noudattaa kaikessa toiminnassaan voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä, mukaan lukien EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR). Erityisesti hyvinvointialueelta kerättävän asiakas- ja potilastiedon osalta tietosuoja on erittäin tiukka, ja sitä käsitellään tarkoin säädellysti noudattaen salassapitoon, luottamuksellisuuteen ja vaitioloon liittyviä velvoitteita. Asiakkaiden- ja potilaiden yksityisyys turvataan hankkeen kaikissa vaiheissa. Hankkeen yhteydessä kerättävän asukastiedon ja palautteiden osalta varmistetaan aina asianmukainen suostumus, tiedottaminen ja anonymiteetti.

5. Tiedon oikeellisuus ja konteksti

Hankkeessa huomioidaan jaettavan tiedon oikeellisuus ja konteksti, jotta tiedolla johtaminen kohdentuu oikein. Päätökset, jotka perustuvat puutteelliseen tai virheellisesti tulkittuun tietoon, voivat johtaa haitallisiin seurauksiin. Lisäksi kvantitatiivinen tieto ei ei aina tavoita ilmiön syvyyttä, joten hankkeessa yhdistetään tilastotietoon laadullista asukas- ja kokemustietoa. Hanke sitoutuu kaikessa toiminnassaan noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita (luotettavuus, rehellisyys, arvostus, vastuunkanto) ja hyviä tieteellisiä menettelytapoja (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023).

10. Riskienhallintasuunnitelma

1. Hanke ei saa hakemaansa rahoitusta

Todennäköisyys: Suuri, Vaikutus: Suuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Hanke ei toteudu ilman rahoitusta. Kuntakohtaisiin tapaamisiin ept:n kehittämiseksi ei ole mahdollisuutta. Hyte-tiedon kerääminen Varhan potilas- ja asiakastiedoista ei toteudu vuoteen 2028 mennessä. Ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatukea tarjotaan kunnille Varhan Varhan HYTE-yksikön nykyisillä resursseilla osana Mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkoston toimintaa.

2. Kunnat eivät sitoudu toimintaan

Todennäköisyys: Pieni, Vaikutus: Suuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Kuntien sitoutuminen on kartoitettu ennen hankkeen alkua ja kaikki alueen kunnat ovat ilmaisseet sitoumuksensa aiesopimuksella ja/tai erillisellä viranhaltijapäätöksellä. Hankkeen aikana kehittämissä nivotaan yhteen olemassaolevin yhteistyö- ja yhdyspintarakenteisiin, joiden avulla työ tavoittaa kaikki kunnat. Mikäli jokin kunta jättäytyy hankkeen aikana kehittämissä ulkopuolelle, hankkeessa on mahdollisuus erillisiin tapaamisiin ja räätälöityyn tukeen.

3. Hankkeen avaintyöntekijä sairastuu/irtisanoutuu äkillisesti

Todennäköisyys: Pieni, Vaikutus: Suuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Hankkeessa on kaksi työntekijää, jotka voivat tarvittaessa sijaistaa toisiaan. Hankeen ajantasainen raportointi ja tarkennettu hankesuunnitelma varmistavat tiedonkulun. Varhan Hyte-yksikön asiantuntijat seuraavat hankkeen etenemistä ja huolehtivat tiedonkulusta ja kehittämistoimenpiteistä tarvittaessa.

4. Kuntien henkilöstössä tapahtuu muutoksia

Todennäköisyys: Keskisuuri, Vaikutus: Keskisuuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Kunnissa yhteistyötahona on ept:tä toimeenpaneva työryhmä, ei vain yksittäinen ept-koordinaattori. Hankkeen etenemistä ja asiakirjoja jaetaan yhteisessä Teams-työtilassa, mikä varmistaa tiedonkulun, jos yhteyshenkilö vaihtuu tai on pitkään poissa.

5. Kuntakohtaista dataa ei saada käyttöön

Todennäköisyys: Keskisuuri, Vaikutus: Suuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Pienten kuntien osalta kuntakohtaisten tilastojen ja muun tiedon kerääminen on haasteellista. Varhan asiakas- ja potilastiedoista ei voida välttämättä jakaa kuntakohtaisia tietoja kohdejoukon pienuuden vuoksi. Asiakas- ja potilastietoja käsitellessä noudatetaan asianmukaisia sääntöjä ja ohjeita ja tietoa jaettaessa huomioidaan eritoten se, että yksittäisiä asiakkaita ei voida tunnistaa. Kuntakohtaista tietoa saadaan kuitenkin päihdetilannekyselyn ja muiden asukkaita osallistavien tiedonkeruumenetelmien avulla.

6. Tietoportaalin luominen ei onnistu

Todennäköisyys: Pieni, Vaikutus: Pieni

Mikäli tietoportaalin luominen ei onnistuisi, tietoa voidaan jakaa yhdyspintaverkoston teams-kanavissa tai Varhan nettisivuilla.

7. EUPC koulutus ei toteudu

Todennäköisyys: Pieni, Vaikutus: Keskisuuri

Riskinhallintatoimenpiteet: Alueella ei ole vielä kokemusta EUPC eli eurooppalainen ehkäisevän päihdetyön tietoperusta- koulutuksesta. Mikäli koulutuksen sisältöjä ei koettaisi hyödyllisinä, hankeresurssein ja Varhan hyte-palveluiden tuella on mahdollisuus tuottaa tarvittavaa koulutusta ja osaamisen lisäämistä itse.

11. Hankkeen järjestäytyminen

11.1. Hankkeen hallinnointi

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella Varhalla on erittäin hyvät edellytykset kehittämishankkeen toteuttamiseen. Varhan johto on sitoutunut hankkeen toteuttamiseen strategisen johdon johtotiimin ja kehittämisen johtamisen työryhmän päätöksillä.

Hanke sijoittuu Varhan organisaatiossa strategisen johdon yhteyteen osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita. Strategisen johdon yksikkö toimii hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa, ja vastaa mm. Varhan yhdyspintatyöstä mukaan lukien kuntajohtajatapaamiset.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte-)palvelut on n. 10 hengen asiantuntijayksikkö, jossa työskentelee ehkäisevän päihdetyön, nikotiinivieroituksen, mielen hyvinvoinnin edistämisen, väkivallan ehkäisyn, elintapaohjauksen, osallisuuden ja järjestöyhteistyön asiantuntijoita. Hyte-palvelut johtaa alueellista hyte-työtä, jossa keskeisenä välineenä on alueellinen hyvinvointisuunnitelma sekä kuntien hyte-koordinaattoriverkoston toimintaa.

Hankkeelle muodostetaan ohjausryhmä, jossa on Varhan hyte-yksikön edustaja, Varhan tietojohdamisen palveluiden edustaja, rahoittajan edustaja, Turun yliopiston edustaja sekä 2-3 kuntien edustajaa. Hankkeen projektipäällikkö toimii ohjausryhmän esittelijänä ja sihteerinä.

11.2. Hankkeen henkilöstö ja resurssit

Hankkeeseen rekrytoidaan projektipäällikkö ja tietojohdamisen asiantuntija. Rekrytoinnit toteutetaan mahdollisesti sisäisesti. Hanketyöntekijät työskentelevät pääosin etänä, mutta heillä on käytettävissään Varhan työ- ja kokoustilat. Varhan ja kuntien tiloja hyödynnetään hankkeen kehittämistapaamisissa.

Projektipäällikkö työskentelee hankkeessa koko hankkeen ajan, 32 kuukautta. Projektipäälliköllä on esim. yhteiskuntatieteellinen tai kasvatustieteellinen korkeakoulututkinto, vahvaa osaamista ehkäisevästä päihdetyöstä ja kokemusta kuntien ept- ja/tai hyte-työstä. Projektipäällikkö vastaa hankekokonaisuuden johtamisesta ja hankkeen toimenpiteiden ja talouden toteutumisesta sekä hankeraportoinnista hankesuunnitelman mukaisesti.

Tietojohdamisen asiantuntija työskentelee hankkeessa 29 kuukautta. Asiantuntijalla on esim. yhteiskuntatieteellinen koulutus ja vahvaa osaamista sote-alan ja/tai kuntien tietohallinnosta ja tietotyöstä sekä PowerBi-osaamista. Tietojohdamisen asiantuntijan vastuulla on tiedolla johtamiseen tarvittavan tietopohjan kehittäminen, tiedonkeruu ja tiedon analysointi. Keskeisin tietojohdamisen asiantuntijan tehtävä on luoda tietojohdamisen käytäntöjä ja raportointityökalu, jolla Varhalla kertyvää dataa ja muuta avointa dataa voidaan jakaa kuntien käyttöön.

Varhan Hyte-palveluiden lähiesimies osallistuu hankkeen ohjausryhmätyöskentelyyn ja johtaa hyte-koordinaattoriverkoston toimintaa. Hyte-palveluiden erityisasiantuntijat osallistuvat osittain hankkeen suunnitteluun ja tiedolla johtamisen kehittämiseen, sekä johtavat Mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkostoa. Hyte-palveluiden vakituisten henkilöstön osallistumista ei ole laskettu mukaan hankkeen resursseihin.

Kuntien hyte- ja ept-työstä vastaavat henkilöt osallistuvat hankkeen työpajoihin, jolloin myös heidän asiantuntemuksensa on hankkeen ja yhteiskehittämisen hyödynnettävissä.

Palkkioperusteisesti hankintaan viestintä, käännös ja koulutuspalveluita Varhan hankintaohjeiden mukaisesti kilpailutetuista hankintapaikoista. EUPC-koulutus hankitaan EHYT ry:ltä, joka on EUDAn valtuuttama taho koulutuksen järjestämiseen Suomessa.

11.3. Yhteistyöverkostot

Hankkeen keskeiset yhteistyöverkostot ovat Varhan koordinoimat Varsinais-Suomen hyte-koordinaattoriverkosto ja Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn yhdyspintaverkosto. Yhdyspintaverkostoon on koottu kaikkien alueen 27 kunnan yhdyshenkilöt ja keskeisten järjestöjen edustajat. Lisäksi hankkeen etenemistä ja tuloksia esitellään Varhan johtamassa kuntajohtajakouksissa.

Tiedolla johtamisessa hyödynnetään Varhan yliopistollisuutta ja yhteistyötä alueen tiede- ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Varha on yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa hakenut Suomen Akatemialta rahoitusta laajalle hankkeelle, jonka tavoitteena on vahvistaa päihdehoidon tiedolla johtamisen tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Rahoitusta haettiin toukokuussa 2025. Mikäli hanke toteutuu, se tuo merkittäviä synergiaetuja Tiedolla tuloksiin -hankkeen kanssa. Professori, ylilääkäri Solja Niemelä (Turun yliopisto ja Varha) johdolla suunnitellussa hankkeessa kehitetään tietopohjaa päihde-ehdoista asioinneista sosiaali- ja terveyspalveluissa, määritellään vaikuttavuusmittareita päihdehoidolle sekä hyödynnetään potilastietojärjestelmiin kertynyttä tietoa tiedolla johtamisen tueksi. Professori Niemelä on lupautunut Tiedolla tuloksiin -hankkeen ohjausryhmän jäseneksi tuoden asiantuntemusta indikaattorien käyttöönotosta sekä toisiotiedon hyödyntämisestä tiedolla johtamisessa. Hän on perehtynyt toisiotiedon hyödyntämiseen laajoissa väestöaineistoissa ja tutkinut päihdeongelmien riskitekijöitä ja ennustetta eri elämänvaiheissa. Yliopistoyhteistyö varmistaa, että Tiedolla tuloksiin -hankkeella on käytettävissään ajantasaisin tutkimustieto aihepiiristä.

Tiedonkeruussa hankkeen yhteistyöverkostoja ovat myös Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen sote-järjestöjen neuvottelukunta ja Varhan ja kuntien nuorisovaltuustot ja vanhusneuvostot.

12. Hankkeen talousarvio

SOPEUTETTU BUDJETTI 01/2026	2026	2027	2028	Yhteensä
Palkat	80 200 €	111 600 €	95 000 €	286 800 €
Palkkojen sivukulut	24 060 €	33 480 €	28 500 €	86 040 €
Matkakulut, kotimaa	4 500 €	5 500 €	4 500 €	14 500 €
Palvelujen ostot	6 000 €	15 000 €	13 000 €	34 000 €
Koneet ja laitteet	2 500 €	- €	- €	2 500 €
Muut kulut	1 042 €	1 500 €	9 500 €	12 042 €
Yleiskustannukset (Hallintokulut)	14 000 €	21 500 €	14 500 €	50 000 €
Hankkeen kokonaiskustannukset	132 302 €	188 580 €	165 000 €	485 882 €
HANKKEEN KOKONAISRAHOITUS	2026	2027	2028	Yhteensä
Hankkeen kokonaiskustannukset	132 302 €	188 580 €	165 000 €	485 882 €
Omarahoitus yhteensä	19 845 €	28 287 €	24 750 €	72 882 €
Haettava TE-määräraha	112 457 €	160 293 €	140 250 €	413 000 €

12.1. Lisätietoja hankkeen kustannuksista

Henkilöstökulut:

Henkilöstökulut koostuvat kahden erityisasiantuntijan (projektipäällikkö ja tietojohdamisen asiantuntijan) palkoista ja sivukuluista hankkeen toteuttamisajalta 32 /29 kuukaudelta.

Matkakulut:

Matkakustannukset on arvioitu Varhan matkustusohjeiden mukaisesti siten, että hanketyöntekijät jalkautuvat kuntakohtaisiin tapaamisiin kaikkiin alueen kuntiin vuosittain, ja lisäksi esim. Loimaalla ja Uudessakaupungissa järjestettäviin kehittämistyöpajoihin ja koulutuksiin.

Koulutuskulut:

Hanke pilotoi alueella Ehyt ry:n järjestämää EUPC-koulutusta, joka lisää kuntien ept-toimijoiden asiantuntijuutta ja luo yhteistä ymmärrystä työn sisällöistä ja käsitteistä. Mikäli pilottikoulutus koetaan hyödylliseksi, se toistetaan hankkeen aikana kullakin Varsinais-Suomen seutukunnan alueella (Vakka-Suomi, Turun seutu, Loimaan seutu, Salon seutu, Turunmaa). Vaihtoehtoisesti räätälöidään oma koulutus kuntien toiveiden mukaisesti.

Viestinnän kulut:

Hanke hankkii viestintäpalvelua Varhan kilpailuttamilta hankintapaikoilta mm. hankkeessa toteutettavan toimintamallin (esim. käsikirja) taittokuluihin sekä tietoportaalin visuaaliseen toteutukseen ja ulkoiseen viestintään.

Käännöskulut:

Varsinais-Suomen kunnista Kemiönsaari ja Parainen ovat ruotsinkielisiä, ja väestöstä noin 5,7 % on ruotsinkielisiä. Kaksikielisyys on keskeinen osa Varhan strategiaa. Hankkeessa tämä huomioidaan kaikessa tuotettavassa materiaalissa ja viestinnässä, ml. asukaskyselyt ja muu asukkaita osallistava materiaali.

Laitekulut:

Projektipäällikölle hankitaan tietokone leasing-sopimuksella. Tietojohdamisen asiantuntijan tietokone ostetaan.

Muut kulut:

Muut kulut ovat tapaamisten tarjoilukuluja ja muita vastaavia kuluja.

Hallintokulut:

Hallintokulut kattavat hankkeen mm. taloushallinnon, tietoliikenne- ja puhelinkulut, kopiokulut, Varhan kehittämispalveluiden tuen sekä tietohallinnon hankkeelle suuntaaman työpanoksen sekä Varhan kokoustilojen vuokratulot. Lisäksi hallintokuluihin on sisällytetty tilintarkastuksen kulut.

LIITE 1

HANKKEEN LÄPIVIENNIN KUVAUS JA SUUNNITELMA

Tavoitteet ja osatavoitteet. Minkälaista muutosta tavoitellaan? Hyvä tavoite on täsmällinen, realistinen ja mitattavissa oleva. Tavoite on saavutettavissa hankeaikana ja hankkeen resursseilla.	Toiminta. Mitä eri toimintoja järjestetään ja millä aikataululla? Kuka tekee, milloin ja kenelle?	Toiminnan oletettu tulos. Kuvaile tavoitellun toiminnan tasoa. Esimerkiksi mikä rakenne/prosessi syntyi, kuinka paljon toimintaa on tehty ja kuinka paljon kohderyhmää on osallistunut?	Vaikutukset. Miten kohderyhmän hyvinvoinnin tai kohteena olleen rakenteen/prosessin tila muuttui?	Mittarit ja tavoitellun muutoksen taso. Mitä mittareita käytetään vaikutusten arviointiin ja mikä on tavoiteltava muutos mittarissa? Mittari on laadullinen tai numeerinen kuvaaja, jonka avulla voidaan seurata ennen ja jälkeen tilannetta.
1. Kaikilla Varsinais-Suomen kunnilla on toimivat ja selkeät rakenteet ehkäisevän päihdetyön johtamiseksi ja toteuttamiseksi hankkeen päättyessä.				
1a) Kaikissa alueen kunnissa on olemassa lakisääteiset ja suositellut johtamis- ja koordinaatorakenteet (toimielin, toimeenpaneva ryhmä, ohjaava suunnitelma ja yhdyshenkilö).	Lähtötila-arvioinnit ja kehittämistapaamiset kunnissa 2026. Hanketyöntekijät jalkautuvat kuntiin: Kuntakohtainen kehityskeskustelu, tilannekatsaus ja tuki vuosittain (2026–2028). Kuntien välisen yhteistyön, esim. yhteisen työryhmän muodostamiseksi järjestetään 1-3 työpajaa seutukunnittain 2027.	RAKENTEET: Kaikissa V-S kunnissa on määritetty ept-työtä johtava lakisääteinen toimielin, toimeenpaneva työryhmä, ohjaava suunnitelma ja yhdyshenkilö.	Kunnissa on määritetty ehkäisevän päihdetyön johtamisrakenteet ja ept:n koordinointi on selkeää. Toimintaa ohjaa tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus. Kunnissa on laadittu kirjallinen ept-työtä ohjaava suunnitelma.	Mittari: THL:n kuntakysely 2027 ja vastaava Varhan kysely vuosittain. Tavoitetaso 2027: Johtamisrakenteiden toteutuminen on noussut vuoden 2025 tasosta Tavoitetaso 2028: Rakenteet 100% kaikissa kunnissa

1b) Kunnilla on käytössä yhtenäinen ehkäisevän päihdetyön johtamisen toimintamalli, joka selkeyttää johtamis- ja koordinaatorakenteiden yhteentoimivuutta ja vastuuta.	Kootaan kuntien edustajista työnrkki A kuvaamaan ehkäisevän päihdetyön johtamisen toimintamalli, prosessikuvaus ja vuosikello (ns. Governance Canvas). Toimintamallissa huomioidaan vuosi- ja valtuustokausittaiset ept-toimenpiteet osana kunnan strategista johtamista, talousarviota ja hyvinvointisuunnitelmatyötä. Toimintamallin kuvaamiseksi järjestetään 4-5 työpajatapaamista 2027-2028.	EPT-JOHTAMISEN TOIMINTAMALLI: Ehkäisevää päihdetyötä johtavan toimielimen ja toimeenpanevan työryhmän roolit, tehtävät ja niiden yhteensovittaminen kunnissa on selkeytynyt. Prosessikuvaus ja vuosikello vuosi – ja valtuustokausitasolla (sapluuna tai toimintamalli), jota voidaan hyödyntää kansallisesti.	Toimintamalli yhteensovittaa ehkäisevän päihdetyön johtamisen kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoon sekä talousarvioprosessiin. Ehkäisevän päihdetyön painoarvo kuntien strategisessa johtamisessa kasvaa ja selkiytyy.	Toimintamalli on kuvattu ja sitä hyödynnetään kunnissa (itsearviointi).
1c) Kunnat toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä monialaisesti lakisääteiset yhteistyökumppanit huomioiden.	Kuntakohtaiset kehityskeskustelut ja kuntien yhteistapaamiset. Kuntien vertaiskehittäminen hanketyöntekijöiden tuella. Kuntien välisen yhteistyön, esim. yhteisen työryhmän muodostamiseksi järjestetään 1-3 työpajaa 5-6 seutukunnalla 2027-2028. Erityisesti pienempien kuntien viranomais- ja elinkeinoyhteistyön	MONIALAISUUS JA YHTEISTYÖ: Kaikilla kunnilla on joko oma tai useamman kunnan yhteinen ept-työryhmä, jossa on edustajat kunnan eri sektoreilta, seurakunnista, järjestöistä ja muista paikallisista yhteistyötahoista. Kaikilla kunnilla on yhteys poliisiin ja muihin valvontaviranomaisiin sekä ja elinkeinotoimijoihin joko seutukunnallisen tai	Kunnan toimijat kaikilla sektoreilla tunnistavat roolinsa ja tehtävänsä ept:ssä. Ept:tä lähestytään kunnassa HiAP –strategian mukaisesti ja se nähdään eri hallintoalojen yhteiseksi toiminnaksi.	Mittari: Ept-kypsyysanalyysi 2025 ja 2028 Lähtötaso ja tavoitetaso: Osallisuus toimintaa ohjaavan suunnitelman laadinnassa hyvä/optimaalinen 4 > 20 kunnassa Yhteistyö ja kumppanuudet hyvä/optimaalinen 9 > 20 kunnassa. Keskinäistä yhteistyötä tekevien kuntien määrä

	laajentamiseksi järjestetään yhteistyötapaamiset 2028.	maakunnallisen työryhmän kautta.		Varsinais-Suomessa on lisääntynyt 5 > 10.
2. Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevää päihdetyötä johdetaan tiedolla.				
2a) Hyvinvointialue on tunnistanut ja koonnut yhteistyössä kuntien kanssa kuntakohtaiset ja alueelliset päihdetilanne- ja hyvinvointitiedot ja muodostanut päivittyvän tilannekuvan.	Hanke benchmarkkaa muiden alueiden hyvät käytännöt ept-tiedolla johtamisessa. Hanke kokoaa tietoa ja tilannekuvaa eri tietolähteistä (tilasto- ja rekisteritieto, potilas- ja asiakastieto, maakunnan avoin data, järjestötieto, sosiaalinen raportointi, asukastieto) 2026. Hankkeen tijo-asiantuntija toteuttaa PowerBi-pohjaisen tietoportaalin, jolla tietoa jaetaan kuntien käyttöön 2026-2027.	TIETOPORTAALI: Nettipohjainen tietoportaaali, jonka kautta kunnat ja muut toimijat saavat valmiit kuntakohtaiset ja alueelliset raportit käyttöönsä Alueellinen tilannekuva ja kuntaprofiilit 27 kunnasta.	Tietoa ja tilannekuvaa hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmatyössä ja ept tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittämisessä. Ept kohdentuu oikeisiin kohderyhmiin ja ilmiöihin, väestön hyvinvointi lisääntyy ja eriarvoisuus vähenee. Hankkeen luoma malli voidaan hyödyntää myös muussa hyte-työssä niin alueella kuin valtakunnallisesti.	Mittarit: Itsearviointi ja Ept-kypsyysanalyysi 2025 ja 2028. Lähtötilanne 2025: 3 kunnalla ei ole kuntakohtaista tietoa käytettävissä, 11 kuntaa ei hyödynnä tilastotietoa. Tavoitetaso 2028: Kaikki kunnat hyödyntävät tietoa ja tilannekuvaa kypsyysanalyysin tietopohjana.
2b) Kunnissa ja alueella on käytössä asukkaita ja asiakkaita osallistavia työmuotoja, joiden avulla saadaan paikallista ja kuntakohtaista tietoa päihde- ja hyvinvointitilanteesta.	Kootaan kuntien edustajien työryhki B ideoimaan ja pilotoimaan asukas- ja kokemustiedon keräämistä esim. kyselyjen, asukasfoorumien, järjestöyhteistyön, nuorten osallistamisen, kokemus-asiantuntijoiden kuulemisen avulla. Asukas- ja	ASUKASOSALLISUUS: Tunnistetaan toimivat tavat kerätä asukas- ja kokemustietoa paikallisesti ja alueellisesti. Toteutuneet asukasfooromit jne.	Asukkaiden, asiakkaiden ja muiden toimijoiden osallisuus ept:ssä lisääntyy. Asukas- ja kokemustietoa hyödynnetään kuntien ept-suunnitelmissa ja alueellisen	Mittari: Ept-kypsyysanalyysi 2025 ja 2028 Lähtötilanne ja tavoitetaso: Osallisuus toimintaa ohjaavan suunnitelman laadinnassa

	kokemustiedon keruuta pilotoidaan osassa kuntia 2027, ja toimivat käytännöt otetaan käyttöön laajemmin 2028.	Päihdetilannekyselyn 2027 uusittu kysymyspatteristo ja tulokset. Kuntakohtainen tieto työikäisistä ja ikääntyneistä.	hyvinvointisuunnitelman 2026-2029 väliarvioinnissa.	hyvä/optimaalinen 4 > 20 kunnassa. Tiedolla johtaminen hyvä/optimaalinen 8 > 20 kunnassa.
2c) Kunnissa on määritetty ept:n täsmälliset ja mitattavissa olevat tavoitteet, mittarit ja seuranta tietoon perustuen, huomioiden riskiryhmät ja eriarvoisuuden vähentäminen.	Kuntakohtaiset kehityskeskustelut ja kuntien yhteistapaamiset. Kuntien vertaiskehittäminen hanketyöntekijöiden tuella. Kootaan kuntien edustajista työnyrkki C määrittelemään alueen yhteiset mittarit ja indikaattorit 2026-2027. Hyvinvointisuunnitelman väliarviointi 2027: hanke tuottaa sisältöä kuntien ja järjestöjen työpajatyöskentelyyn.	TIETO JOHTAA TOIMINTAA: Kuntien ept:n tavoitteet perustuvat kuntakohtaiseen tietoon ja tarpeisiin, ja ovat kohdennettuja, ajoitettuja, täsmällisiä, saavutettavissa ja mitattavissa olevia. Kunnat ovat laatineet ept-suunnitelmat ja arviointisuunnitelmat.	Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtaminen toteutuu osana kuntakohtaisten ja alueellisen hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoa	Mittari: ept-kypsyysanalyysi 2025 ja 2028 Lähtötilanne ja tavoitetaso: Strateginen orientaatio hyvä/optimaalinen 13 > 25 kunnassa Tavoitteiden täsmällisyys ja mitattavuus hyvä/optimaalinen 5 > 20 kunnassa Seuranta, arviointi ja raportointi hyvä/optimaalinen 11 > 20 kunnassa.
3. Varsinais-Suomen kuntien ehkäisevän päihdetyön toimijoiden asiantuntijuus vahvistuu.				
3a) Kuntien ept-toimijoilla on asiantuntemusta ja yhteinen ymmärrys ehkäisevän päihdetyön käsitteistä, tietopohjasta ja vaikuttavista menetelmistä.	Otetaan käyttöön alueella eurooppalainen ehkäisevän päihdetyön tietopohja ja koulutuskokonaisuus EUPC (EUDA/EHYT ry)	ASiantuntijuus: Keskeisillä ept-henkilöillä on yhteinen ja selkeä käsitys ept:n tarkoituksesta, käsitteistä, tavoitteista ja toimintatavoista sekä	Ammatillinen osaaminen, vaikuttavien menetelmien tuntemus ja kyky soveltaa niitä paikallisiin tarpeisiin on lisääntynyt	Mittarit: Suoritettujen EUPC-koulutusten määrä (EUDAn myöntämä todistus kurssin suorittamisesta)

	Koulutetaan Varhan ja kuntien ept-koodinaattorit vuonna 2026. Järjestetään 5-6 alueellista koulutusta ehkäisevää päihdetyötä toimeenpaneille työryhmille ja/tai käytännön ept:tä toteuttaville ammattilaisille 2027-2028.	ymmärrys ept:n vaikuttavista menetelmistä. Koulutus luo valmiuksia tehdä tietoon pohjaavia päätöksiä sekä kohdentaa resursseja vaikuttaviin toimiin.	Päätöksenteossa hyödynnetään kunnasta löytyvää ept-osaamista Ept perustuu tutkittuun tietoon ja hyväksi todettuihin menetelmiin, mikä lisää työn vaikuttavuutta Vaikuttavien ept:n toimintojen ja menetelmien lisääntyminen kunnissa	ept-kypsyysanalyysi 2025 ja 2028: Eriarvoisuuden huomiointi hyvä/optimaalinen 4 > 15 kunnassa.
--	---	--	---	---

